

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Жанжалды шешудегі үшінші тарап

ЖАРИЯЛАНДЫ
08.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/171725/

Кіріспе

Конфликт әлеуметтануы жанжалдардың себептері мен салдарын ғана емес, сонымен қатар оларды шешу механизмдерін де қарастырады. Жанжал әлеуметтік өзара әрекеттесудің табиғи бөлігі болғанымен, бірақ уақытылы шешілуі қоғамның тұрақты жұмыс істеуінің кепілі болып табылады. Жанжалдарды шешуде делдал ретінде әрекет ететін үшінші тараптың рөліне ерекше назар аударылады. Бұл шиеленісті азайту, тараптар арасындағы диалогты қалпына келтіру және өзара тиімді шешім табуға көмектесу міндеті болып табылатын жеке адам, топ, ұйым немесе кей жағдайларда мемлекет болуы мүмкін. Конфликт әлеуметтануы үшінші тараптың араласуы жанжалға қатысушылардың өздері келісімге келе алмаған кезде және олардың әрекеттері шиеленіс тудырған кезде қажет деп есептеледі.

Негізгі бөлім

Үшінші тарап бейтарап және объективті болуы міндетті, конфликтке қатысушылар арасында сенім тудырады. Жанжалдың мәдени ерекшеліктері, тараптар арасындағы тарихи қарым-қатынастар және олардың әлеуметтік-экономикалық жағдайы сияқты әлеуметтік контекстті ескеру маңызды. Ральф Дарендорф конфликт теориясының өкілі, барлық тараптардың мүдделері ескерілгенде кезде ғана табысты реттеу мүмкін болатынын атап көрсетті. Үшінші тарап екі жақтың да мүдделерін қанағаттандыратын шешімдерді табуға көмектеседі.

Үшінші тарап жанжал жағдайына байланысты әртүрлі рөлдерді атқара алады:

- Медиатор: тараптарды ымыраға келуге бағыттайтын бейтарап тұлға ретінде әрекет етеді.
- Төреші: ұсынылған дәлелдер негізінде міндетті шешім қабылдайды.
- Консультант: қақтығысты шешу үшін сарапшы пікірін және нұсқауларын береді.
- Бақылаушы: процесті қадағалайды, қажет болғанда ғана араласады.

Тұлғааралық қақтығыстарда үшінші тарап ерлі-зайыптыларға қарым-қатынас реттеуге және проблемаларды түсінуге көмектесетін отбасы психологы болуы мүмкін. Жұмыс орнында бұл ұжымдағы келіспеушіліктердің себептерін талдап, оларды жою жолдарын ұсынатын HR маманы болуы мүмкін. Үшінші тараптың сәтті араласуының мысалдарының бірі БҰҰ жұмысы болып табылады. Біріккен Ұлттар Ұйымы бейбітшілік пен қауіпсіздікті қамтамасыз етіп, халықаралық қақтығыстарда делдал болады. Бітімгершілік миссиялардың қатысуы зорлық-зомбылықты азайтуға көмектесуде және татуласу үдерісін ілгерілетуде маңызды рөл атқарады. БҰҰ медиация, келіссөздер ұйымдастырады және қарулы қақтығыстардың алдын алу және шешу үшін бітімгершілік миссияларын жібереді

Түркия бірнеше рет халықаралық қақтығыстарда дипломатиялық және делдалдық әрекеттерді қолданып, үшінші тарап ретінде әрекет етті. Ең соңғы мысалдардың бірі Түркияның Ресей-Украина қақтығысында үшінші тарап болуы. Түркия Ресей мен Украина арасындағы келіссөздерге бейтарап алаң берді. Бұл үшінші тарап соғысушы тараптардың өзара әрекеттесуі үшін қауіпсіз және әділ кеңістікті жасайтын қақтығыс әлеуметтануындағы негізгі рөл. Түркия кездесудің физикалық орнын ғана емес, дипломатиялық бейтараптықты да қамтамасыз етті, бұл екі жақтың да процеске деген сенімін арттырды.

Қорытынды

Үшінші тараптың әлеуметтанулық тұрғыдан жанжалдарды шешудегі рөлі диалог үшін жағдай жасау, ынтымақтастықтағы кедергілерді жою және әділ шешім табу болып табылады. Әлеуметтанулық көзқарас қақтығыстар әлеуметтік құрылымдармен ажырамас байланысты екенін түсінуге көмектеседі және оларды шешу мәдени, экономикалық және саяси факторларды есепке алуды қажет етеді. Медиацияның табыстылығы көбіне үшінші тараптың бейтараптық сақтау қабілетіне, барлық тараптардың мүдделерін ескеруге және жаңа жанжалдардың алдын алудың тұрақты тетіктерін қамтамасыз етуге байланысты.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Жетекші: Авсыдыкова Қ.А.

Әлеуметтану, Аманжолова Қ.М.

КМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.